



Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 01.04.2024

Kabul Tarihi: 06.05.2024

Yayın Tarihi: 30.06.2024

Yazıt Kùltür Bilimleri Dergisi, 2024, 4(1): 55-63

Research Article

Received Date: 01.04.2024

Accepted Date: 06.05.2024

Published Date: 30.06.2024

DOI Number: 10.59902/yazit.1462554

SUMBAS YER ADLARI ÜZERİNE HALK BİLİMSSEL BİR DEĞERLENDİRME*

A Folkloric Review on Sumbas Toponyms

Gökhan ÖÇALDI*

ÖZ

Yer adları; belirli bir yerin doğal, kültürel, sosyo-kültürel etkisi ile ortaya çıkmış ve insanda sürekli ilgi uyandırarak bilimsel çalışmaların önemli inceleme alanlarından biri olmuştur. Nesneleri, kişileri ya da bölgeleri birbirinden ayıran en önemli kavram onların adlarıdır. İnsanun doğadaki varlıkları algılaması, adlandırması ve onları anlamlandırma çabası kültürel ve tarihsel yaşantıların birer yansıması olarak düşünülmelidir. İçinde yaşanan bölgeler, dilin ve kültürün etkileşimiyle gelişerek kimlik kazanır ve netice olarak dönüşümünü tamamlar. Dolayısıyla toplumlar varoluşlarını anlamlandırırken mekâna özel bir anlam yüklemektedirler. Bu bağlamda hem halk biliminin hem de ad biliminin inceleme konularından olan adlandırma çalışmaları günümüzde oldukça dikkat çekici bir çalışma alanı haline gelmiştir. Ayrıca yer adlandırmaları, toplumun kültürel belleğine işleyen yaşanmışlıklar hakkında bilgi verici kaynaklardır. Kısacası geçmişten günümüze kadar geçen zaman diliminde, bir mekâna verilen ad, dil ve kültür yaratmanın işaretleri kapsamında görülmektedir. Bu bağlamda çalışmada, Osmaniye iline bağlı Sumbas ilçesinin yer adı değerlendirilmiştir. Çalışmanın büyük çoğunluğunu alan araştırmasından elde edilen bilgiler oluşturmaktadır. Ayrıca yazılı kaynaklara da çalışmada yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yer adları, halk bilimi, Sumbas, sosyo-kültürel bağlam, alan araştırması.

ABSTRACT

The names of places; It emerged as a result of the natural, cultural and socio-cultural effects of the named place and aroused constant interest and interest in people; It has become one of the important research areas of scientific studies. The most important thing that distinguishes objects from each other is their names. People's efforts to understand and name the beings in nature and to perceive them are seen as reflections of cultural and historical experiences. It is seen that the region we are in has completed its transformation by gaining an identity among itself with the help of language and culture. For this reason, while societies give meaning to their existence, they also attribute a different meaning to space. When viewed within this framework, it can be seen that naming studies, which are in the field of onomastics and also in the field of folklore, have gained special importance recently. However, place naming shows the motifs of belonging to that society with an event or experience behind it. In short, the name given to a place, whether it is as big as a homeland or as small as a locality, from past to present is seen as a sign of creating language and culture. For this reason, in the study, the Sumbas district of Osmaniye province was evaluated within the

* Bu makale Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında hazırlanan *Osmaniye İli Sumbas İlçesi Yer Adları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme* adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir-Türkiye. E-posta: gkhnclcd@gmail.com. ORCID: 0009-0004-3360-7308.

framework of place names. The majority of the study consists of information obtained from field research. Written sources are also included in the study.

Keywords: Toponyms, folklore, Sumbas, socio-cultural context, field research.

Giriş

Ad; bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yayan söz, isim anlamındadır. Adlandırma; çağırma veya anmak için bir canlıya, bir yere, bir şeye ad vermek, ad koymak, ad takmaktır. Dolayısıyla yer adlarının varlığı bulunduğumuz veya daha önce hiç görmediğimiz ortamları anlamlandırır, görünür kılar, doğayla anlaşmamızı sağlar (Süme, 2018:264). Yer adlarına, yaşadığımız ortam ile bütünleşmemizi sağlayan ve ortamın ayırt ediciliğini ortaya koyan değerli bilgi gözüyle bakmak gerekmektedir. Yer adlarına yalnızca bilimsel bilgi gözüyle bakmak doğru olmayacaktır. Yer adları sadece maddi eserlerin, doğal varlıkların karşılıkları değildir. Onlar aynı zamanda, kültürel yapının karşılık bulunduğu, ideolojik yapılanmanın tasarlandığı, mevcut yönetimin tasarrufta bulunduğu, dilsel ve bölgesel kimliklerin vücut bulduğu, özel şahsiyetlerin adlarının geleceğe kalması için araç olarak kullanıldığı, insanoğlunun kendi eliyle oluşturduğu semiyolojik unsurlardır (Caferoğlu, 1966: 165; Yavuz ve Şenel, 2013).

Yer adları, toplulukların varoluş süresince sahip oldukları maddi ve manevi birikimler arasında, kültürel değerlerin bütün özelliklerini de bünyesinde barındıran önemli değerlerden biridir. Kültürel hafızanın önemli öğelerinden olan yer adlarına “toprağın dili” terimini kullanmak yerinde olacaktır. Yer adları sıradan isimlendirmeler değildir. Hepsinde gizli bir anlam vardır. Bu anlam çözüldükçe bölgelerin tarihi, siyasi, ekonomik vb. birçok gerçeği aydınlanmış olur. Basit anlamda arazinin toprak ve bitki örtüsü, hayvan çeşitleri, tabii kaynakları ile ilgili bilgiler elde edilebilir. Bunun yanı sıra yer adlarında bölgeye yerleşmiş olmak, aşiret ve cemaatler ile ilgili; meydana gelmiş tarihi olaylara, bölgede yaşamış ünlü kişilere ve halk kahramanlarına ait bilgileri bulmak da mümkündür. Aynı zamanda dilin tarihi gelişimi de yer adları üzerinden takip edilebilir. Dilin bazı tarihi şekilleri, kullanımları yer adlarında bozulmuş olsa bile hala yaşamaktadır (Yavuz ve Şenel, 2013:2242; Karaboran, 1984: 101).

İnsanoğlu, hayatını sürdürdüğü toplum içerisinde, ilişki içinde olduğu, kafasında canlandırdığı somut veya soyut her bir olguya kültür ve inanç çatısı altında bir isim vererek hislerini, fikirlerini, beklentilerini ortaya koymuştur. İsim çalışmalarına “ad bilimi (onomastik)”, kişi ad çalışmalarına “antroponim”, yer ismi ile ilgili çalışmalara ise “toponim” adı verilmektedir. Birçok bilimin ortaya çıkmasına imkân sağlayan kültürel birikim, yer adlarını inceleyerek isimle ilgili bütün sorulara yanıt bulan bir bilim dalı ortaya çıkarmıştır. İlgili bilim dalının adı “onomastik”tir. Kendi kural ve kaideleri olan onomastik, tüm isimleri araştırmak için alt kategorilere bölünmüştür. Yer (toponim) ve kişi (antroponim) adlarını inceleyen

bilim dalı bu kategorilerden en fazla talep görenlerden ikisidir (Kurgun, 2022; Uysal, 2013: 3-4; Yavuz ve Şenel 2013: 2241). Aksan'ın yapmış olduğu çalışmada, ad bilim çalışmaları içinde, bütün dünyada en geniş yeri yer ad biliminin aldığını kanıtlar niteliktedir (Aksan, 1982: 103).

Görüldüğü üzere adlar, kişiler ve toplumlar için ortaya çıkışın en önemli belgesi olup bir toplumun yaşayışını inancını ve değerlerini içinde barındırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ad ile ad verme araştırma ve incelemeye geçecek bir konu olarak karşımıza çıkar. Sumbas ilçesi yer adları üzerine yapılan bu çalışmanın temel amacı, halk bilim ve yer ad bilim arasındaki ilişkiyi inceleyerek yaşanan yerlere verilen isimlerin kültürel/zihinsel anlamlandırmasını kaleme almaktır. Çalışmada, insanların vatan olarak bildiği yerlere isim vermek için ilgili yerlere kültürünü nasıl yansıttığı ve kültürüne hangi manaları ne amaçla yüklediği sorularına cevap aranmıştır.

Sumbas ilçesi kendine has kültürel kimliğiyle, değerleriyle ve öz inançlarıyla önemli bir konuma sahiptir. Bu alanda kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması halk bilimi açısından önemli bir eksiklik. Sumbas'ın kültürel açıdan zengin yapısı, bilimsel açıdan değerlendirmeye tabi olması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında, bu bölgede detaylı bir halk bilimsel çalışmanın ortaya konmamış olması ve yer isimleri üzerine bir incelemenin bulunmaması bu çalışmanın özgünlüğünü ve gerekçesini oluşturan en önemli özelliktir. Bu vesile ile Sumbas yer adları üzerine yaptığımız bu çalışma bölgenin hak ettiği bilimsel araştırmada eksik olan özelliklerin ortaya konulması açısından önemlidir. Bu çalışmada ifade edilen eksikler tamamlanmaya çalışılmıştır.

Sumbas Yer Adı ile İlgili Bulgular

Kadirli ile Kozan arasında bulunan ve eski Kars-ı Zülkadiriye Coğrafyası içerisinde yer alan "Sumbas Bölgesi" yalnız Kadirli ve Kozan değil tüm Kilikya tarihinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Zira Kapadokya, Kilikya geçidinin yukarı ovadaki ilk duraklarından biri olan Sumbas tarih boyunca Kilikyanın en hareketli yerlerinden biri olmuştur. Birçok hükümdarın, kumandanın ve beyin konakladığı, kavga tuttuğu Sumbas tarihi bakımından Anadolu tarihiyle eşleşmekte, Anadolu'da bulunan nice uygarlık izlerini bünyesinde taşımaktadır. Sıtır ve Çem (Kalayvannos) kaleleri; Cennetler ve diğer harabeler, höyükler, mağaralar, mağara mezarlar, kesteliler (tek kişilik mezarlar), şişeler, cereler ve cam kırıkları bu tarihi zenginliğin en belirgin kalıntılarıdır (URL-1; URL-3).

Hititler M.Ö. 1750 yıllarında Kayseri üzerinden Kilikya'ya inmiştir. Hitit Kralı Tuthalis Sis, Anavarza ve Sumbas'ı kendi topraklarına katarak doğuya yönelmiştir. M.Ö. 1750'den 1190'a kadar Hitit hakimiyetinde kalan Sumbas zaman zaman Kilikya ve çevresinde kurulmuş olan Kızvatna, Kue ve Donunalar gibi devletçiklerin de hakimiyetinde kalmıştır. M.Ö.860 yıllarında Kilikya'ya Asurlular hakim olmuştur. M.Ö. 612 yılında Anavarza'yı kendilerine başkent yapan Kilikyalılar Sis'ten

Kapodokya'ya; Sumbas'tan Karatepe'ye kadar uzanan alanı 200 yılı aşkın süre ellerinde tutmuşlardır (Bahar, 2010). M.Ö. 401 yıllarına doğru İnanlılar (Persliler) Kilikya Krallığını kendilerine bağlamışlardır. M.Ö. 333'te Payas dolaylarında İskender'e yenilerek Kilikyayı terk etmişlerdir. M.Ö. 100 yıllarına doğru Romalılar Kilikya'ya girmişler ve varlıklarını yavaş yavaş hissettirmeye başlamışlardır. Ancak Romalılar tam hakimiyetlerini M.S. 375'lerde göstermişlerdir (Çoban, 2023; URL-2).

67 Yılında Flavyapolis (Kadirli) şehrini kuran Romalılar Sumbas'ın gelişmesi için gereken yatırımları yapmışlardır. Eski Sumbas Camiinin yerinde ve çevresinde yoğunlaşan bu yatırımlar idari, askeri binalar, manastır, konaklama yeri ve barınaklardan oluşmaktaydı. 636'larda başlayan İslam akınları karşısında dayanmayan Romalılar 758'lere doğru Kilikyayı Abbasilere bırakmak zorunda kaldılar. Abbasiler 750 yıllarında meydana gelen depremin Sumbas'ta yaptığı tüm yıkıntıları tamir ederek Horasan'dan getirdikleri çiftçi ve mücahit Türkleri Çukurova'ya yerleştirmişlerdir. Yöreye Sumbas ismi, Horasanlı Türklerden kalmıştır. Zira Sumbas bir Horasan nehri olan ve Hazar'a dökülen Atrek nehrinin en büyük koludur. Yörede 200 yıldan fazla kalan Horasanlı Türkler 969 yılında Bizans Hükümdarı Nikoforos'un Kayseri üzerinden Sumbas ve Anavarza'ya inmesi ile Sumbas ve çevresini terk etmişlerdir (Ceylan, 2018: 51-52).

Anadolu Selçuklu Devletini kuran Kutalmış oğlu Süleyman Bey 1082'de Sumbas ve çevresini topraklarına katmıştır. 1100 yıllarına doğru Danişmentliler (Yağlı-basanlar) bölgenin hakimi olmuşlardır Anadolu Selçuklu Devletini kuran Kutalmış oğlu Süleyman Bey 1082'de Sumbas ve çevresini topraklarına katmış, 1100 yıllarına doğru Danişmentliler (Yağlı-basanlar) bölgenin hakimi olmuşlardır. 1178 yılında Danişmentlileri ortadan kaldıran Selçuklular Sumbas ve çevresine ikinci defa hakim oldular. Bu hakimiyetleri Köseadağ Savaşı'na (1243) kadar devam etti. Selçukluların Kilikya'da hakimiyetlerini kaybetmeleri üzerine burada bulunan Türk ve Müslüman unsuru koruma görevi Memlukululara düşmüştür.

Dulkadirli Karaca Bey 1350 yıllarında Kadirli ve Sumbas topraklarını kendi ülkesine katmıştır. Tüm Dulkadirli elinde olduğu gibi Kars ve Sumbas'da da Dulkadirli hakimiyeti 1350'den 1522'ye kadar devam etmiştir. 1522'de Osmanlılar Dulkadirli Beyliğini ortadan kaldırmışlardır. Kars-ı Zülkadiriye toprakları zamanla Sumbas ve Karamanlı olmak üzere iki bölgeye ayrılmıştır. Aralarında Savrun çayının sınır olduğu bu iki bölgeden Karamanlı'yı önce Latifoğulları sonra da Kerimoğulları yönetmiştir. Sumbas bölgesini ise Gökvelioğulları kendilerine merkez yaparak idare etmişlerdir. İki merkezden yönetilen Kars-ı Zülkadiriye 1865 Fırka-i Islahiye hareketi ile yeniden tek merkezden idare edilmeye başlanmıştır (URL-1).

Dulkadirli ve Osmanlılar döneminde Savrun, Mekelkin, Hacın, Mağara nahiyelerine merkezlik yapan tarihi Sumbas Nahiyesi Cumhuriyet döneminde iki köylük bir yer durumuna gelmiştir. Kızılömerli, Çaygeçit, Küçükçınar, Hamoğlu (Yazıboyu) köylerinde yaşayan halk eski Karaömerli köyünden ayrılarak şimdiki

yerlerine göç etmişler ve ayrı muhtarlık kurmuşlardır. Halk dağılınca Karaömerli ve Araplı köyleri (Şimdiki Sumbas) eski hareketliliğini kaybetmiş, Kadirli ilçe merkezi gelişmiştir. Cumhuriyet döneminde Kadirli İlçesine bağlı iki köy olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. 1992 yılında bu iki köy birleşerek Belediye teşkilatı kurmuşlardır. Sumbas, Osmaniye ilinin bir ilçesidir. Sumbas belediyesi, 11 Aralık 1991'de Kadirli ilçesine bağlıyken Karaömerli ve Düğenli köylerinin birleştirilerek "Sumbas" adı altında belediye teşkilatı kurulması sonucu ortaya çıkmıştır. 24 Ekim 1996 tarihinde 4200 sayılı kanunla Osmaniye'nin il yapılmasıyla da Sumbas beldesi ilçe statüsünü almıştır (URL-2).

Geçmişten günümüze pek çok yerleşim yerleri bilinmeye bağlı olarak yoğun olarak araştırılırken Türk kültürünün yüzyıllarca özgünlüğünü kimseye belli etmeden yaşatmakta olduğu, kimsenin elinin değmediği yerleşim sahalarının da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Türk dilinin yer adlarında sakladığı gizemi kendine has tarzıyla mevcut koşullarda yaşatmakta olan, herkesçe bilinmeyen yerler aslında Türk kültür hayatının devam etmesini sağlayan önemli unsurlardandır.

İlgili araştırmada, saha çalışması yapılırken bu konuya sadece belli kişilerin ilgi duyması, Sumbas üzerine yazılı kaynakların yok denecek kadar az sayıda olması ile karşılaşınca "yer adlarına" ismini veren kaynakların derin bir şekilde incelenmesi hedeflenmiştir. Sumbas yer adları araştırılırken bu bölgede yaşayan halkın içinde yer aldığı aşiretlerin tarihçesi de incelenmiştir.

Yapılan araştırmada neredeyse bütün yer isimlerinin bilinmeyenle dolu anlam ve öyküleri ile karşılaşınca bunları açığa çıkarmak için kimi zaman basım yayın, kimi zaman tarihi kaynaklardan aldığımız bilgiler, kimi zaman da alan araştırmasıyla elde ettiğimiz veriler yazılı kaynaklar ile teyit ettirilmiştir. Sumbas adının nereden geldiği ve bu adla ilgili olarak kişilerden ve literatür taramasından elde edilen görüşler mevcuttur. Kaynak kişilerden edinilen bilgiler ile literatür taraması sonucu elde edilen veriler farklılık göstermiştir.

Litaratür araştırmasında elde edilen veriler ışığında, ilgili yerleşim alanının batı sınırında Toros Dağlarından kaynağını alan ve daha sonra da bu dağların eteklerinden bir göz eşliğinde yeryüzüne çıkan, Çukurova boyunca uzanarak Anavarza tarihi kentine yakın bir yerde Ceyhan Nehri ile birleşen Sumbas Çayı vardır. Abbasi Halifeliği 8.yüzyılda Sumbas'a gelerek bölgeyi imar etmiş Horasan'dan getirdikleri Türk boylarını, aşiretlerini bu bölgeye yerleştirmiştir. Yöreye gelerek yerleşen Türkmenler de Sumbas Çayını, Horasanda Hazar denizine akan Etrek ırmağının en önemli koluna Sunbar'a benzeterek aynı adı vermişlerdir.

Yine Sumbas isminin nereden geldiği ile ilgili yapılan araştırmada bölge halkından Ali Öçalı ile yapılan görüşmede Sumbas isminin nereden geldiği sorulduğunda yukarıdaki bilgileri destekleyen anlatılara rastlanmıştır:

"Sumbas bizim akan suyun ismidir. Ceyhan Irmağına dökülür. Çok eski dönemlerde atalarımız bu yurda yerleşmiş, buraya gelmişler. Orta Asya'daki

Ata yurdunda bir ırmağın ismine benzediği için bizim suyun ismini Sumbas koymuşlar. Sadece Sumbas Irmağı için geçerli değil, Çukurova bölgesindeki diğer ırmaklar içinde geçerlidir bu isim verme işi. Dedelerimizin anlattığı göre Çukurova bölgesinde akan iki büyük ırmak olan Ceyhan ve Seyhan Nehirleri de Orta Asya'da bulunan ırmaklardan alır isimlerini. Orta Asya'da Ceyhan ve Seyhan ırmakları varmış." (KK 2).

Sumbas isminin nereden geldiği ile ilgili olarak da olarak ikinci bir görüş daha vardır. İfade edilen iki görüş birbirinden farklı gibi görünse de esasen birbirinin devamı niteliğindedir. İkinci ifadeye göre:

"Sumbas Suyunun çıktığı yer günümüzde Akçataş (Sıtır) köyü sınırları içerisinde ve suyun gözüne 1000 metre uzaklıkta çevreye hâkim bir konumda Sıtır kalesi bulunur. Sumbas, Kars-ı Maraş (Kadirli) şehrinin batıya doğru uzanan bölgesinde bir kale vardır. Bu kaleyi ve civarını yöneten bir Bizans komutanının ismi Sumbas'tı ve bu kalede çok eski dönemlerde 6 kişi görev yapıyordu. Orta çağ'da 1260'lı yıllarda bu kalede görev yapan 'sunbat, sembat' isimli bir kale komutanının yaşam sürdüğü ve bu bölgenin ve akan suyun isminin zamanla bu bölgeye verildiği belirtmektedir." (KK 4).

Akçataş bölgesinde yaşayan kaynak kişi ile yapılan görüşmede konuyla ilgili olarak Sunbas isminin nereden geldiği ile ilgili edinilen bilgiler dikkat çekicidir:

"Bizim köyün adı Sıtır'dır, hemen köyümüzün güneyinde bulunan karşıda görünen bir kale var. Bu kalenin ismi Sıtır Kalesi'dir ama zamanla başka isimlerde söylenmeye başlamıştır. Eskiden orada bir komutan yaşamış, o komutan bu kalede uzun yıllar görev yapmış, görev yaptığı süre içerisinde buraların ismi onun adıyla bilinmeye ve anılmaya başlamıştır." demektedir (KK 3).

Sumbas isminin nereden geldiği ile ilgili var olan bu düşünceler değerlendirildiğinde bölge ahalisin, buraların isminin Orta Asya'daki Sumbas Irmağı'ndan geldiği ifadesi daha ağır basmaktadır. Nitekim bu kişiler yerleşim yerinin adının nereye dayandığı sorusuna verdiği cevapta ismin adının, Orta Asya'daki ırmağa bağlamaktadır. Saha araştırması sırasında bahsi geçen bilgiye destek olabilecek birçok veri elde edildi. Yurtsever (2009)'a göre edinilen bilgiler ve yapılan literatür taraması sonuçları analiz edildiğinde Sumbas bölgesine gelen ilk Türklerin Abbassiler Dönemi'nde buraya yerleştikleri ve belli bir süre burada yaşadıkları daha sonra buradan ayrılarak farklı yerlere göç ettikleri anlaşılmaktadır. İkinci görüşte yer alan komutanının isminin "sunbat" olduğunu belirten görüşün birincisinin devamını niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Bu husus dikkat çekicidir (Yurtsever, 2014). Sumbas Çayı'nın isminin Sumbas olarak Türkmenler tarafından konulması 8.yüzyıllara denk düşerken 12.yüzyıla geldiğimizde o bölgeyi yöneten komutana "Sunbat, Sembat" denmesi, büyük ihtimal komutanın Sumbas Irmağına bölgesinde kalarak uzun müddet bu bölgeyi yönettiği için Sumbas adını aldığını göstermektedir (Yurtsever, 2009). Türkler, ırmağın adını önce koymuş ve yerleştikleri alanları

terk ettikten sonra orayı ele geçirip yöneten komutana bu ismi yakıştırmışlar denebilir.

Ayrıca bölge halkından olan Metin Erdoğan ile yapılan görüşmede, Sumbas ismi ile ilgili şu bilgileri dikkate değerdir: Doğudaki Savrun Çayı ile Akçataş Sıtır köyünde çıkan Sumbas suyu arasındaki kalan bölüm Sunbas olarak bilinir, bu bölge Sumbas bölgesidir, isminin tam olarak nereden geldiğini bilmiyorum. 1800'lü yıllarda burası yedi köy şeklinde bulunuyordu daha sonra bu köyler dağıldı. Küçük Çınar köyü de buradan gitme, Kızılömerli köyü de buradan gitme, diğer köylerde -şu an aklımda yok- buradan ayrılmadır, Sefa Vayısoğlu 105 yaşında öldü, Kadırlı'nın Aşağı Çığanlı köyünden kendisi o da burayı Sumbas olarak anlattı. Bizler de ondan duyduklarımızı anlatıyoruz. Bu bölgeye yerleşenlerin çoğunluğu da Avşardır" ifadesi paylaşılmıştır (KK 1).

Sumbas isminin nasıl ortaya çıktığı ile ilgili sözlü veya yazılı kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda şu çıkarımlarda bulunulmuştur: Bir kişi ister coğrafi unsurların özelliğinden yola çıkarak bir bölgeye yeni bir adlandırma yapsın ister toplumların kültürel belleğinden yola çıkarak yeni bir adlandırma yapsın genellikle yaptığı adlandırmada geçmişi ile ilgili bir bağ bulunmaktadır.

Sonuç

Sumbas yer adıyla alakalı olarak yapılan bu çalışmada çıkarılacak sonuçlardan biri yer isimleri ile halk bilim çalışmaları arasındaki en temel bağın, isimlendirmenin kültürel/zihinsel kodlardaki yeri konusunda önemli olduğuna yöneliktir. Çalışmada sadece yer adları verilmemiş, aynı zamanda söz konusu yer adının neden verildiği üzerine de kaynak kişilerden bilgiler toplanmıştır. Bölgede bulunan yer isimlerinin bazı durumlarda birbirini tekrar eden özellikte olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bölgedeki köylerin birbirine yakın olması ve sınırlarının tam olarak belli olmamasına bağlı olarak ortak mevkilere de daha fazla rastlanılmıştır. Yer isminin özellikle ne sebeple verildiği, bir açıdan dil kullanımıyla alakalı iken diğer yandan toplumun kültür değerleriyle birlikte geleneksel dünya algısının yansımaları da göstermektedir. Kişi ve toplumun yaşadığı çevreyi "bizleştirmesi" ya da "kimliklendirmesi"nin en somut örneği isimlendirmeyeyle gerçekleşmektedir. Bir insan, topluluğunun kendi kültürel kodlarıyla isimlendirdiği mekân ve mevki, o toplumun tarihsel açıdan ve zihinsel varoluş açısından en önemli kanıtı olarak ortaya çıkmaktadır. Sumbas yer adının tarihsel ve kültürel geçmişle bir ilişkisi olması, orada yaşayan topluluğun kültürel kimliklerini oluşturmasına hizmet etmektedir.

Kaynakça

Yazılı Kaynaklar

Aksan, Doğan (1982) *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK.

- Bahar, Hasan (2010). *Eski Çağ Uygurlıkları*. Kömen Yayınları.
- Caferoğlu, Ahmet (1966). "Aydın İli Ağızlarından Örnekler Etnografya Bakımından Özellikleri", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 13: 1-28.
- Ceylan, Ulviye (2018) *Osmaniye İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çoban, Hacı (2023). "Hitit Tarihinden Bir Kesit: Gasıp Krallar Devri". *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10(3): 657-673.
- Karaboran, Hilmi (1984). "Türkiye'de Mevkii Adları Üzerine Bir Araştırma". *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984)*. Ankara: Kùltür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 97-148.
- Kurgun, Levent (2002). *Denizli İli Yer Adları*. Doktora Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Süme, Mehmet (2018). "Türklerde Yer Adı Verme Geleneđi ve Oğuz Boylarının Bolu'daki İzleri". *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1): 263-291.
- Uysal, İdris Nebi (2013). "Karaman'da Bir Yer Adı: Elbis". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 48: 1-7.
- Yavuz, Serdar ve Şenel, Mustafa (2013). "Yer Adları (Toponim) Terimleri Sözlüğü". *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(8): 2239-2254.
- Yurtsever, Cezmi (2009). *Çukurova Türkmeleri*. Adana: Çukurovalı Yayınları.
- Yurtsever, Cezmi (2014). *Sumbas Tarihi Sırların Gizlendiđi Yer*. Adana: Çukurovalı Yayınları.

Sözlü Kaynaklar

- KK 1: Metin Erdoğan, 1938 doğumlu, İlkokul Mezunu, 2020.
- KK 2: Ali Öçalđı, 1966 doğumlu, Ortaokul Mezunu, 2020.
- KK 3: Özkan Şen, 1960 doğumlu, İlkokul Mezunu, 2020.
- KK 4: Cezmi Buzpınar, 1950 doğumlu, İlkokul Mezunu, 2020.

Elektronik Kaynaklar

- URL-1: "T.C. Sumbas Kaymakamlığı". <http://sumbas.gov.tr/tarihi-yapisi> (Erişim:24.03.2024).
- URL-2: "Osmaniye'de Yatırım". <https://www.osmaniyedeyatirim.com/bir-bakista-osmaniye/ilceler/sumbas> (Erişim: 18.03.2024).
- URL-3: "Sumbas Belediyesi". <https://www.sumbas.bel.tr/sumbas-ilcesinin-tarihi/> (Erişim: 22.04.2024).

Çalışmanın yazarı/yazarları “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İllkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmişlerdir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışmanın saha gürüşmeleri 2021 yılı öncesinde yapıldığından dolayı etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Finansman: Bu alışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teřekkür: Yazar tarafından çalışmayla ilgili herhangi bir destek veya teşekkür beyanında bulunulmamıştır.

ıkar atışması Beyanı: Bu çalışmanın araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar atışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu makale Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında hazırlanan *Osmaniye İli Sumbas İlçesi Yer Adları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme* adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Katkı Oranı Beyanı: Bu alışmanın tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.



The author / authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: Since the field interviews of this study were conducted before 2021, no ethics committee certificate is required.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgment: No statement of support or acknowledgement was made by the author regarding the study.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this study.

Author’s Note: This article is produced from a master’s thesis entitled *A Folkloric Review on the Toponyms of Sumbas District of Osmaniye Province* prepared at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature.

Author Contributions: All sections of this study have been prepared by a single author.